

Žižkovské listy

Čtvrtletník Klubu přátel Žižkova

Číslo 49, duben 2011

**Když člověk stárne a když nad spánky
Zasvítlí stříbrně Šedá.
Říkáš si něžně: Bože, sasanky,
Sasanky bílé, ach běda!**

**Když člověk stárne, sčítá na prstech
Zimy i podzimy, vesny.
Co je to život? Pláč a shon a spěch
Čas je tak studeně přesný.**

**Když spadla z čela kadeř nezbedná,
tu jsem si nevěděl rady.
Já jsem Tě jaro, volal od ledna,
Konečně jsi už tady.**

**Jaroslav Seifert
(Jarní rytmy – „Zpěvy o Praze“)**

Dopis pro vás

Praha 3 – Žižkov a část katastrálního území Královských Vinohrad, přičemž Žižkov před sto lety bylo druhé největší město v Čechách. Při sčítání obyvatel

dřevěné podchody u domů, kde cedule hlásaly „Pozor padá omítka“ a žižkovští „žertěři“ je přepisovali na „Pozor, padá dům“.

v roce 1890 mělo Město Žižkov 40 000 obyvatel ve více než 750 domech. Přestože po zbourání hradeb města Prahy bylo jasné, že dříve či později Žižkov splyne s Prahou, což se také stalo, zachoval si Žižkov svoji atmosféru dodnes. Přežil sloučení, přežil novou „rajonizaci“ městských čtvrtí a stal se Prahou 3. Přežil, byť se šrámy paneláků, chystanou asanací, přežil dobu hvězd, srpů a kladiv na zoufale zanedbaných fasádách domů. Po roce 1989 se začala Praha 3 převlékat do nových střech a fasád, otevřely se na mnoha místech zabedněné výlohy obchodů, začaly mizet

Když dnes procházíte Prahou 3, nemůžete přehlédnout v bývalých prolukách nově postavené domy, stavby, jakou je např. Palác Flóra, dostavby na Vinohradské, Koněvově, Prokopově ulici i jinde. Mění se střechy, fasády, chodníkům se vrací historická mozaiková dlažba, dosazují se stromy v ulicích. A když mluvíme o stromech, Praha 3 má obrovské zelené plochy nejen hřbitovů, ale i parky Vítkov, Vrch svatého Kříže, nám. Jiřího z Poděbrad, Rajska zahrada, Židovské Pece a také Jarovské sídliště je celé prorostlé zelení. Těch parků, parčíků

a ozeleněných náměstí je spousta. Sport na Žižkově reprezentuje fotbalová Viktorka, sportovní veřejnost dobře zná pojem Sportovní areál Pražanka s plaveckým bazénem vnitřním i venkovním, umělým povrchem hřišť včetně plážového volejbalu... Jako v málokteré městské části zůstal zachován i historický „biograf“ – kino Aero, v bývalém kinu Ponec na Husitské je ojedinělý projekt tanečního divadla v Praze „Ponec – divadlo pro tanec“. V ulici Štítného našlo po dlouhém cestování pražskými jevišti domov Divadlo Jára Cimrmana. Pro mladé lidi, a nejen z Prahy, je známý Palác Akropolis se svými

mi avantgardními scénami a koncerty hudby často neobvyklých žánrů. O hospodách, hospůdkách a restauracích nemluvě, to by bylo na samostatný článek.

Prostě Praha 3. Ale ta trojka je označení městské části, ne pořadí. Kdyby šlo o pořadí mezi zajímavými pražskými čtvrtěmi, bylo by dost možná to číslo ještě menší! Praha 3, tedy zejména Žižkov a jeho obyvatelé jsou na svoji městskou část hrdí. Říkají naše „Republika Žižkov“. Ostatně, jak pěkně by se tenhle nápis vyjímal na železničním mostu přes Seifertovu ulici!

Petr Kallista

Augustin Bergr vzpomíná

(Dokončení)

Tichá zahrada mrtvých duší, místo, kam přilétají vzpomínky: Olšanské hřbitovy. Jsou odpočinkem mnoha těch, kteří žili, milovali se i plakali. Leží tu i Augustin Bergr (*11. 8. 1861, Praha, +11. 6. 1945), choreograf a baletní mistr Národního divadla a jeho krásná manželka primabalerína Giulietta Paltrinierová (* 6. 1. 1866 Modena – Itálie, + 28. 11. 1889 Praha). Otvíráme potřetí a naposledy knihu Paměti Augustina Bergra...

Přiblížila se premiéra 1. srpna 1885. Těžko dnes popsat tehdejší vzrušení. Divadlo bylo vyprodáno. Celá Praha už několik dní nemluvila o ničem jiném než o velkých přípravách na „Excelsior“. Nadšení bylo nesmírné. Úspěch stoupal od obrazu k obrazu Hledištěm se nesla po každé proměně i otevřené scéně nekonečná bouře potlesku. Giulietta Paltrinierová se stala od prvního svého vystoupení miláčkem Prahy pro své jemné, graciózní a virtuózní

umění, pro svou ušlechtilou ladnost a ztupilou krásu.

Augustin Berger vzpomíná: „Krásně plynuly Vrchlického verše, doprovázející Excelsior... A co jsme my dokázali při svých skromnějších poměrech v baletu! Když jsem tančil ve své úloze Otroka s Giuliettou – Civilizací, byli jsme vyvoláváni na otevřené scéně nadšeným, dlouhým potleskem. Úspěch byl obrovský, ředitel Šubert byl nadšen. Vždyť měl divadlo úspěchem Excelsioru na delší dobu zajištěno.“

Těžko se dnes věří, že tehdy bylo nezbytně třeba baletů, aby se divadlo udrželo. Těžko se tomu věří po veškerém tom národním nadšení, které se projevilo skvělými národními sbírkami, když Národní divadlo vyhořelo, po veškerém tom národním nadšení pro divadlo při jeho slavnostním otevření. Ale pravda to je. První nadšení po otevření divadla brzy

ochablo, návštěva se stále menšila a peněz nebylo.

Nedivme se, že Šubert, jemuž osud Národního divadla nebyl přece lhostejný, začal se strachovat o jeho řádné udržení přes přechodnou výchovnou dobu. A k tomu si musel pomáhat, jak to šlo. Pomáhal si velkými balety, bez kterých by nebylo možné, zvláště v tehdejších dobách, žádné velké divadlo. Nesla to doba, vliv italského a francouzského divadelního vkusu.

Kritiky Excelsioru byly krásné. „V srpnu i září po premiéře Excelsioru byli jsme oba, já i Giulietta, velmi zaměstnaní, každý den jsme tančili a Excelsior vyžadoval vypětí všech sil,“ vrací se k úspěšným představením Bergr a dodává: „Byli jsme však šťastni, že jsme stále spolu. Ve volných chvílích jsme chodili i po Praze, kterou byla nadšena. Ale Giulietta stále častěji postonávala a mívala hroznivé záchvaty kašle; o lékaři však nechtěla ani slyšet. Zažádal jsem si společně s Giuliettou po velkých úspěších baletu o přídávky platu. Ředitelství však naši žádost nevyřizovalo...“

Na jaře, když Bergr zpozoroval, že se Giuliettina nemoc horší, uprosil ji, aby si vzala delší dovolenou. Byla to lest, aby ji dostal na venkov. Namluvil jí, že bude dobře, zažádá-li si o dovolenou do Milána, že se ředitel Šubert zalekne, aby snad v Miláně nezůstala, a že pak správa divadla rychle vyřídí jejich žádost o přídavek. „Mezitím jsem už napsal tetince Šamšulové, že k ní přivezu nemocnou Giuliettu, aby se u nich na několikátýdenní dovolené zotavila. Giuliettu jsem navedl, aby napsala na několik obálek mou adresu do divadla a poslala je své tetě do Milána se žádostí, aby mně v nich posílala listy, které jí Giulietta z venkova pošle. Giulietta s úsměvem souhlasila. Jinak nám

psala častěji z Kunštátu do našeho bytu na Tylově náměstí.

Odvezl jsem Giuliettu do Kunštátu. Těžce se loučila s Boženkou, chtěla ji mít s sebou, zabránili jsme však tomu, aby si u tety na samotě lépe odpočinula. V divadle se všichni domnívali, že Giulietta odjela do Milána. Všichni v poslední době pozorovali její skleslost, únavu. S nikým se již nebavívala. Přicházela do divadla na představení nebo na zkoušky, odcvičila a spěchala domů, neboť domov jí byl vším; byla nejraději u své Boženky.

Když Giulietta odjela, tu fantazie a pomluvy vzrostly. Bůhví jak se rozšířily a kdo to živil. Na mne potají hleděli jako na despotu, ba surovce, který Giuliettu uštvál.

Hned po příjezdu do Kunštátu jsem zavedl Giuliettu – i přes její zdráhání – k našemu starému, dobrému a zkušenému lékaři, MUDr. Hynkovi. Důkladně ji

*Boženka Bergrová (vlevo) a
Lisettka, nejmladší sestřička
Bergrových chotí.*

prohlédli, předepsal ošetření a léky, a po straně mi doporučil, abych už Giuliettě nedovolil tančit... Rozplakal jsem se. Nenechte rybku plovati ve vodě – zahyne... Kde je, kam utíká naše štěstí...“

Po několika nedělích zastavil Bergra ředitel Šubert. „Pane baletní mistře, co je na tom pravdy, po divadle se povídá, že se k nám už vaše paní choť z Milána nevrátí?“ Takový dotaz Bergra rozčílil. „Nezdržel jsem se a řekl jsem řediteli pravdu, že Giulietta vůbec do Milána nejela a že se léčí u mé tety na venkově v Kunštátě. Podivil jsem se rozhořčeně i tomu, že ředitel věří nicotným lžím, klepům, rozšiřovaným po divadle bůhvíkým a bůhvíproč.“

Ke konci května jel Augustin Bergr do Kunštátu pro Giuliettu. Měla nesmírnou radost z jeho příjezdu, těšila se už domů, zvláště na svého miláčka Boženku, o které jí manžel musel vyprávět všechno dopodrobna. Ujišťovala ho, že už je jí skoro dobře, a těšila se na divadlo. „Ač se mi zdálo, že je Julinka mnohem svěžejší, tetička Šamšulová mne nikterak nepotěšila.“

Přijeli jsme do Prahy. Babička, Boženka i Lisetta nás již čekaly na nádraží. To bylo radostné shledání! Giulietta ani nechtěla pustit Boženku ze svého náručí.“

A hned šla do divadla. Hrál se Excelsior. Tančila v něm Luigia Ceraleová, primabalerína vídeňské Dvorní opery, tehdy host Národního divadla. Giulietta seděla v první řadě křesel u jeviště. Rázem se rozneslo, že Giulietta Bergerová-Paltrinierová je v divadle, že se už vrátila. Celé divadlo hledělo na ni a pozdravilo ji bouřlivým potleskem; Giulietta, miláček obecenstva, musela vsát, obrátit se k obecenstvu a děkovat mu za neustávající potlesk. Po celý večer pak byla středem ovací.

Doma však bylo neveselo. A vše se ještě zhoršilo po neočekávané návštěvě pana

Špačka. Navštívil Bergrovy mezi polednem. Giulietta seděla ve své lenošce v pokoji, kde Bergr Špačka uvítal. Oba na něho udiveně hleděli, že přichází tak nenadále.

„Pane baletní mistře, posílá mne k vám pan ředitel Šubert. Prý jste se opět ptal, co je s vaší žádostí o přidávek platu, že se tak dlouho nevyřizuje. Pan ředitel vám a milostpaní vzkazuje, že žádost byla zamítnuta, že se teď přidávat nebude.“

Bergr nevěřil svým uším. Byl ohromen tak neomalým vyřízením žádosti. Pohlédli úzkostlivě na Giuliettu, protože ji v nemoci všechno rozlítostnilo. Zašeptala: „Gravemente malata.“ Augustin k ní přiskočil, v lenošce omdlévala. Ukázal panu Špačkovi na dveře. Pochopil, odporoučel se ihned. „Nešetrný způsob ředitele se mojí ženy nesmírně dotkl. Zase ulehla a konečně svolila, abychom požádali o radu řádného odborného lékaře. Zavolal jsem znamenitého profesora MUDr. Thomayera, svého dobrého známého, a ten Giuliettu důkladně prohlédl. Znal ji dobře z divadla. Ke konci dlouhé prohlídky splynulo mu bezděčně ze rtů slovíčko: - Škoda!-

Já je vůbec neslyšel, ale Giulietta je dobře zaslechla. Často se mě potom ptávala s tázavým zrakem: Gustýnec, co znamenalo to slovíčko profesora Thomayera ‚škoda‘? Marně jsem jí vymlouval, že nic takového profesor neřekl. To slůvko jí utkvělo v paměti a často o něm přemýšlela.“ Thomayer zakázal Giuliettě tančit. Nebylo už však toho zákazu ani třeba. Očividně slábla a ulehla, už ani do divadla nešla. Ovšem, to bylo něco pro divadelní klepaře. Teď se teprve v divadle rozbujely divoké pověsti.

„Spal jsem s Giuliettou v jednom pokoji, ač mi náš domácí lékař dr. Vach doporučoval, abych byl velmi opatrný. Nemocná Giulietta mě často objímala a

říkávala: Gustýnec, víš, už proto se musím uzdravit, abych jim všem v divadle pověděla, jaká je to lež, abych jim pověděla, jak jsme se měli vždycky upřímně rádi, jak jsi byl na mne vždycky dobrý... Nevěděla ubožáček do svého skonu, že je konec, že se už nemůže uzdravit, že její plíce jsou zničeny. Proto tenkrát splynulo slůvko ‚škoda‘ ze rtů prof. Thomayera; byl sám velmi dojat jejím beznadějným stavem.“

Dne 18. října 1889 se hrála premiéra nové opery Krakonoš od Rozkošného, šťastného autora úspěšné Popelky, na libreto od Jaromíra Boreckého. Byl v ní velký balet ‚Živlové‘, ale Bergra už tehdy nic netěšilo. Vždyť mu doma zhasínalo štěstí...

Maminka chodila ustaraná, hýčkala ubohou Boženku, na kterou se každou chvíli ptala její maminka Giulietta. Až konečně přišel osudný den 28. listopadu 1889. Bylo to k večeru...

„Skláněl jsem se nad svou nejdražší bytostí na světě, nad dohasínající Giuliettou. Seděl jsem u ní na jejím lůžku, držel jsem ji ve své náruči. Zdálo se mi, že mi usíná v rukou a otázel jsem se jí tiše v její mateřštině: *Mi riconosci...?* – Podívala se na mne svýma krásnýma očima a její rty zašeptaly už sotva slyšitelně: *August...* - nedořekla, z očí jí vytryskly jako velké perly dvě slzy – a byl konec.

Ztratil jsem navždy tu jemnou, tichou duši, ztratil jsem svou dobrou ženu a výtečnou divadelní družku a tříletá Boženka ušlechtilou milující maminku.“

Dne 2. prosince 1889 měla Giulietta pohřeb. Krásně píše o Giuliettě i o jejím slavném pohřbu Ladislav Novák ve své knize „Stará garda Národního divadla“:

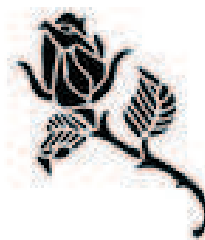
„Byl to rozhodně šťastný tah Šubrtův, kterým získal Manzottiho výpravný balet ‚Excelsior‘, tudíž něco, co Praha ještě

neviděla, a s ním výtečnou mladistvou primaballerinu assolutu, Giuliettu Paltrinieri, kterou k Národnímu divadlu trvale připoutal sňatek s baletním mistrem Bergrem, získavším s krásnou Italkou nejen spanilou ženušku, nýbrž i vydatnou pomocnici v baletním sboru. Byla to umělkyně neobyčejně sympatická, v jejíchž úchvatných výkonech v celek nejladnější se pojily grácie antická s virtuositou školy milánské.“

Giulietta Paltrinieri nevydobyла si přízně obecenstva pražského jen svým velkým uměním, ale i svou srdečnou a skromnou povahou, která jí získala mnoho upřímných přátel v hledišti i na jevišti. Milánská hvězda našla v Praze druhý domov. Z něhož se, bohužel, dlouho netěšila, neboť dne 28. listopadu roku 1889 podlehla zákeřné chorobě, která ji sklátila do hrobu sotva čtyřiaadvacetiletou.

Praha se roztesknila nad jejím předčasným odchodem, nepřehledné davy doprovázely ji na hřbitov olšanský a básník Bohdan Kaminský zalkal nad jejím hrobem těmito tklivými verši:

**A padá sníh, tak zvolna tiše padá,
na pustý hrob, kde ona dříme mladá,
kde krása její v rakvi smutně zetlí,
a navždy zmizí ona – ten zjev světlý,
že růže v kráse žárlit mohla na ni
a fialky že zvaly ji svou paní...
Tak umřela, jak v máji kvítek zvadá,
ó ty, kdo tady stavíš svoje kroky,
přej dceři jihu ten klid přehluboký,
jež v druhé vlasti našla tak mladá...**

Na Žižkově, nad olšanským hrobem krásné Giulietty se tyčí skromný pomník s jejím obrazem a posledními deseti verši uvedené básně, připomínajícími pietně smutný osud mladé umělkyně – první primabaleríny Národního divadla. Spolu s ní tu spí svůj věčný sen také

Augustin Berger, jehož bronzovou bustu z hrobu před pár lety odnesly nenechavé ruce bezectných...

*Podle knihy Paměti A. Bergera
upravila Jiřina Polanecká*

*Pozn.: hrob se nachází na V. hřbitově,
11. oddělení, hrob 2-3 (za Tyršem)*

Hagibor si letos připomíná sté výročí otevření

Hagibor: samotné místo stavby je již více než sto let svázáno s životem pražských Židů a tento fakt se mimo jiné projevil i v pojmenování celé lokality.

V roce 1911 v lokalitě Hagiboru zahájil provoz Israelský chorobinec na Žižkově, který nechala vybudovat pražská židovská obec podle projektu architekta Viktora Kafky. Počet chovanců chorobince se v roce 1935 z původních 16 osob zvýšil až na 67 osob.

Název Hagibor získal starobinec i celá tato lokalita až ve dvacátých letech minulého století, kdy zde byl vybudován nový stadion Židovského sportovního klubu Hagibor - v hebrejštině hagibor znamená hrdina. Vznikl tak sportovně rekreační areál, který měl v multikulturním spektru Prahy svůj nezastupitelný význam - klub pořádal i letní tábory pro mládež a významné společenské akce.

Od počátku druhé světové války až do roku 1944 sloužil Hagibor jako

nouzová škola a útulek pro židovské děti, koncem války zde byl internační a transportní koncentrační tábor pro židovské partnery ze smíšených rodin - táborem prošlo celkem 3500 osob, poslední z nich 28. dubna 1945.

Po válce byl Hagibor vrácen pražské židovské obci a krátkou dobu sloužil jako útulek pro staré a nemocné členy obce, od počátku padesátých let až do roku 2006 zde byla umístěna dětská klinika Fakultní nemocnice Královské Vinohrady. Po roce 1989 byl objekt Hagiboru i s přílehlými pozemky restituací vrácen Židovské obci v Praze, která se rozhodla zachránit toto památné místo nejen jako symbol péče o potřebné, ale i pro oživení společenského a kulturního života židovské komunity v Čechách.

V roce 2003 rozhodla Reprezentace židovské obce o zahájení výstavby Domova sociální péče Hagibor, v roce 2004 proběhlo výběrové řízení na projektanta areálu, z něhož vyšel vítězně návrh architektonického ateliéru L&P, koncem roku 2005 bylo získáno stavební povolení a 15. června 2006 byl položen základní kámen stavby, pro jejíž realizaci byla jako generální dodavatel vybrána firma HOCHTIEF CZ a.s. V dubnu 2008 byla stavba dokončena.

Již v projektové fázi bylo nezbytné řešit řadu nestandardních problémů, souvisejících s umístěním stavby. Omezujícími faktory bylo například ochranné pásmo metra či ochranné pásmo vodovodního přivaděče Káraný – Flóra. Dalšími limitujícími prvky bylo sousedství stanice metra Želivského, hotelu Dorint Don Giovanni, Nového židovského hřbitova a nové budovy Rádia Svobodná Evropa.

Domov sociální péče Hagibor dnes poskytuje pobytové i ambulantní služby

klientům z řad osob přeživších holocaust, členům Židovské obce v Praze a Federace židovských obcí. Od května 2008 funguje toto středisko komplexní sociální péče jak v historické budově, tak i v nové přístavbě. V jednom areálu je tedy situován domov seniorů se čtyřadvacetihodinovou péčí, penzion pro seniory i denní stacionář. Pobytové služby jsou poskytovány jak ve formě dlouhodobé, tak i krátkodobé - jedná se o tzv. odlehčovací pobyty. Klientům denního stacionáře, kteří zde mohou strávit celý den, se nabízí i aktivizační a kulturní program, rehabilitace, sociální poradenství, ošetrovatelská péče a lékařské konzultace. Podle potřeb lze zajistit i stravování a možnost oddychu v odpočinkových místnostech.

*Podle článku Františka Kulhánka,
Časopis Stavitel, 9. 2. 2009*

iv

Z historie školy na Komenského náměstí

(č. p. 400, Žižkov, stavitel Karel Hartig)

V popisu veřejných budov v knize autorů Adolfa Srba a JUDr. Josefa Houby, tajemníka Města Žižkova, z roku 1910 se o škole píše:

IV. Budovy škol obecných a měšťanských

2.) č.p. 400 na náměstí Komenského, obrácená jest severním průčelím po celé délce 57 m do náměstí Komenského, sady zdobeného, východním průčelím v délce 30,50 m do ulice Blahoslavovy a západním v celé délce opět 30,50 m do ulice Českobratrské, o dvojím schodišti, hlavním z náměstí Komenského, pobočným z ulice

Českobratrské, o dvou patrech a fačady jednoduché. Jedna část zbudovaná byla r. 1873 nákladem 80.000 zl. Druhá byla přistavěna 1881.

Staveniště celé školní budovy jest obdélník 56,56 m dlouhý a 30,4 m široký, pokrývající tudíž plochu 1.719,42 m².

Stavení samo jest dvoupatrové, s průčelím k náměstí Komenského; poboční strany zasahují do ulice Českobratrské a Blahoslavovy. Stavení obsahuje 24 velikých učeben, 1 tělocvičnu, 4 menší místnosti pro ředitelnu a kabinety, byt školníkův, pak v podzemí 3 byty pro

obecní zřízení se zvláštním vchodem. Nová část školní budovy byla dne 18. září 1881 za příležitosti oslavy povýšení Žižkova na město vysvěcena.

Stavba nové části budovy si vyžádala nákladu 32.000 zl. Celková cena 234.115 K.“*

Vyučování bylo zahájeno 4. listopadu 1873, v tehdy dosud nedostavěné škole, která měla 10 dokončených učeben. Vyučování začalo v osmi třídách, ve 4 třídách obecné školy chlapecké a 4 třídách obecné školy dívčí.

První řídícím učitelem byl František

Brabec, který do této školy přišel z Karlína.

V roce 1878 byly otevřeny dvě třídy školy měšťanské, chlapecká a dívčí. Od roku 1878 do roku 1881 byl ředitelem školy Jaroslav Jirásek.

V roce 1875 byla ve škole založena botanická, v letech 1893/94 i zahrada zoologická. Učitel Karel Kučera měl jako koníčka přírodopis a chování ex-

otických zvířat. A tak za školou v přilehlé zahradě byly klece, voliéry a dvě velké vodní nádrže pro vodní ptactvo, plazy, obojživelníky a ryby. Pro přezimování opic, želv, exotických ještěřů a hadů byl v zoologické zahradě postaven stále vytápěný domek. Provoz zoologické zahrady ale byl značně náročný a tak její chod umožňovalo přibližně 30 podporovatelů, kteří každý měsíc posílali několik zlatých na tento školní experiment.

Když bylo v sedmdesátých letech rozhodnuto o asanaci Žižkova, škola na Komenského náměstí nebyla stržena

mezi prvními domy jen díky tomu, že jí stavební firmy začaly využívat jako vybavení staveniště, sklady, kanceláře apod. Díky tomu budova, byť v dezolátním stavu, přežila až do devadesátých let, kdy zastupitelé městské části rozhodli o její záchraně, tedy rekonstrukci a dostavbě. Okolo této významné a velice náročné stavební akce se brzo roz-

poutala horečka hledání viny a viníků, proč se cena vyšplhala na téměř dvojnásobek počátečního odhadu. Byly přetřásány otázky proč byla vybrána právě stavební firma jednoho ze zastupitelů, za co jsou utráceny peníze navíc atd.

Skutečností bylo, že kromě výhodné ceny pro investora hrál při výběru firmy velkou roli i všeobecně rozšířený patriotismus: Tak významnou historickou

Žižkovskou budovu, kterou stavěl první Žižkovský starosta Karel Hartig, by přece měla rekonstruovat opět žižkovská firma. Odpověď na otázku stran vysokých nákladů musela být jasná každému, kdo na stavbu chodil. Prodražení vzniklo při rekonstrukci, kdy nakonec bylo nutné vyměnit nejen kompletní krov budovy, ale i všechny dřevěné stropní konstrukce zcela zničené dřevomorkou, především ale zakládáním nově přistavované části. Při hloubení, i přes předem provedené podchycení terénu, bylo nutné vybudovat tzv. Milánské stěny proti pohybu podloží, tlačného svahem vrchu sv. Kříže za sousedící Jeseniovou ulicí. Rovněž dodatečně navržená další etapa dostavby - připojení pozemku za Jeseniovou ulicí, při které měla být postavena další část školy a která měla být připojena podzemním tunelem, vyžadovala založení čela tunelu

v základech nově přistavované části budovy. Velké navýšení nákladů způsobil i dodatečně naprojektovaný velký školní bazén v suterénu, vybavený pro školní účely. Tyto vícenáklady a spory v zastupitelstvu pak vedly ke „krizi“ na Radnici Prahy 3, k odstoupení starosty a jeho zástupců a k novým volbám představitelů městské části.

Rekonstrukce a dostavba školy na Komenského náměstí se nakonec stala pro městskou část tak dalece finančně neúnosná, že kvůli zadlužení městské části nezbylo nic jiného než zrekonstruovanou školu prodat El. m. Praze. Ta pak do budovy umístila Hudební školu Hl. m. Prahy a hudební část Gymnázia Jana Nerudy v Hellichově ulici.

Petr Kallista

** Pozn.: CK Zemský výbor poskytl na výstavbu školy příspěvek 20 000 zlatých*

Uyrostla jsem v bytě, ve kterém dříve bydlel spisovatel Jaroslav Hašek

Se zájmem jsem si přečetla publikaci „Praha 3 a její lidé 2009“, vydanou Městskou částí Praha 3. Zaujala mne stránka, kde se herec a režisér Zdeněk Svěrák vyznává ze své obliby Bořivojovy ulice. Nazývá ji ulicí čtyř Jaroslavů, a sice J. Seiferta, J. Ježka, J. Uhlíře a J. Haška. I já ji mám ráda. Ale chtěla bych jeho i ostatní čtenáře upozornit, že ten čtvrtý Jaroslav v Bořivojově ulici č. 33 nikdy nebydlel.

Jaroslav Hašek bydlel v části dnešní Bořivojovy ulice, která se tenkrát jmenovala Riegrova. Tato ulice je dlouhá proto, že vznikla spojením dvou ulic a to Bořivojovy a Riegrovy. Bořivojova ulice začínala pod bývalým hotelem Flora a končila v ohybu

u Národního domu na Žižkově. Tam se spojila s Riegrovou ulicí, která začínala u Rajské zahrady číslem 1. Domy v Riegrově ulici se číslily směrem od Vltavy. Někdy kolem roku 1948 se tyto dvě ulice spojily a dostaly jednotný název – Bořivojova. Zároveň došlo k obrácenému přečíslování, které teď směřuje od hotelu Flora k Rajské zahradě. Tím navíc byla ještě jedna strana lichá zaměněna za sudou.

Dům, o kterém píši, se nacházel v Riegrově ulici č. 33, č. p. 687. Po přejmenování ulic je to dnes Bořivojova ulice číslo 90.

Tento dům označuji za náš „rodinný“, přestože nám nepatřil. Bydlela v něm totiž celá moje rodina.

Nyní se omlouvám za možná zdlouhavé, ale důležité vysvětlení.

V roce 1890, kdy byl dům ještě novostavbou, se do něj přistěhovala moje prababička se dvěma dcerami a synem. Ten syn byl můj dědeček. Později se oženil, pronajal si vedlejší byt a s babičkou v něm vychovali dvě dcery. Mladší z nich byla moje maminka. Když dospěla, provdala se za svého souseda, který tam také bydlel se svými rodiči. Obě rodiny bydlely tehdy v prvním poschodí a třetí byt v patře obývala ještě rodina tatínkovy sestry. A tak se stalo, že na začátku minulého století bydlela v domě celá moje rodina, celkem ve čtyřech bytech. A navíc ještě ve velké dílně ve dvoře provozoval svoji živnost můj strýc. Píši obšírně proto, abych dokázala, že mé následující vyprávění je potvrzené hned několika dospělými členy mé rodiny.

Majitelkou domu tehdy byla vdova Marta Skokanová. Byla zaměstnána v nakladatelství „Českého slova“ v tiskárně a tam se seznámila s Jaroslavem Haškem, který psal články a fejetony pro tyto noviny.

Pan Hašek po svém příchodu z Ruska do Prahy v roce 1920 hledal podnájem, který mu paní Skokanová nabídla ve svém domě a bytě.

Bydlela ve II. patře „našeho“ domu v bytě o kuchyni a jednom pokoji. Každá z těchto místností měla 15 m² a do pokoje byl přístup jedině přes kuchyň. Sama zůstala se svými dvěma dcerami v kuchyni a pokoj pronajala Jaroslavu Haškovi. Ten se k ní nastěhoval i se svou přítelkyní Šurinou, kterou si přivezl ze svého působení v Rusku v letech 1916-1920.

Byt byl průchozí. Záchod i voda byly na chodbě, takže k obojímu museli oba podnájemníci přes tu malou kuchyň, ve

kteří spala paní Skokanová i s dvěma dcerami. Že byl Jaroslav Hašek bohem, který se rád napil, víme všichni. Nejen ze vzpomínek mých babiček, ale i od ostatních členů rodiny vím, jaká to byla tehdy pohroma pro celý dům, když se v noci jako bohatýr vracel ze svých tahů.

Dnes se samozřejmě všichni smějeme při čtení vzpomínek z jeho života, a dokonce si myslím, že bychom se i mohli chlubit, že jsme bydleli v bytě, kde zřejmě začínal Jaroslav Hašek psát svého Švejka, ale tenkrát to rozhodně nebylo žádné vyznamenání. V domě bydlely rodiny sice skromných, ale slušných řemeslníků anebo jiní zaměstnanci, kteří bohužel ráno museli vstávat do práce. Proto si všichni oddechli, když po nějakém čase dala paní Skokanová, na nátlak veřejného mínění, slavnému spisovateli výpověď z podnájmu. Tato skutečnost zřejmě byla i jednou z příčin, samozřejmě spolu i s jeho zhoršujícím se zdravím, které bylo podlomeno alkoholem i pobytem v zajateckých táborech, proč se Hašek v roce 1922 přestěhoval do Lipnice nad Sázavou a kde potom dopisoval poslední kapitoly Švejka.

Paní Skokanová měla dojem, že jako paní domácí by měla bydlet v I. poschodí, a proto si po Haškově odchodu vyměnila byt s mojí babičkou a maminkou, které se přestěhovaly do II. patra do toho slavného bytu. Paní Skokanová v I. patře dlouho nebydlela. Dům byl později prodán manželům Racmanovým, kteří si v dílně ve dvoře zřídili knihtiskárnu.

Maminka brzy ovdověla a zůstala bydlet se mnou a babičkou ve zmíněném bytě. Já jsem v něm žila od narození až do svého provdání. Byt nám byl potom malý, a i ostatní příbuzní se již odstěhovali, a tak jsme byt vyměnili za větší, ale také na Žižkově. Maminka se těžko loučila

s domem, kde naše rodina žila 63 roků.

Já jsem Žižkov neopustila nikdy a do Bořivojovy ulice se ráda vracím alespoň na svých procházkách. Jsem šťastná, že mám v této lokalitě stále ještě kamarádky a spolužačky, s kterými vzpomínáme na mládí. Zůstávám stát u „našeho domu“ a dívám se do oken. Ve II. poschodí, poslední okno vpravo, je pokoj, který pamatuje pobyt Jaroslava Haška, ale také

můj. Okno se pozná podle štukových kuželek pod římsou.

Protože mi je již 82 roků a pozoruji delší dobu, že zřejmě místo pobytu Jaroslava Haška na Žižkově není přesně známé, což je asi způsobeno přejmenováním původní ulice, považuji za svou povinnost podat toto svědectví.

Eliška Jančálková, roz. Košková

Informace pro členy Klubu přátel Žižkova **Program pro příští týdny**

V úterý 17. května 2011 v 16.30
na přednášku Doc. Jiřího Hoška

Hudební festivaly okem kamery

31. května 2011 v 16.30 hod.
na přednášku PhDr. Libuše Neckářové, CSc.

Z Malostranského hřbitova

14. června 2011 v 16.30
na přednášku Jarmily Hlavničkové
Vzdálené země očima Žižkováka

28. června 2011 v 16.30
na přednášku Ing. Pospíšila
Jak se žije zvířatům v ZOO

Zveme Vás
Klub přátel Žižkova, Blahoslavova 2/227, Žižkov

Žižkovské listy, čtvrtletník Klubu přátel Žižkova. ČÍSLO 49.

Sestavila Jiřina Polanecká. Redakčně upravila Ivana Jenišťová.

Grafická úprava a tisk Denisa Halašová. Pro vlastní potřebu vydal v dubnu 2011

KPŽ, Blahoslavova 2, 130 00 Praha 3, tel. 242 449 859, 731 288 425.

Email: kpz@volny.cz

www.zizkov-praha3.info